

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskevaksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

MIELI Suomen Mielenterveys ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

Kehitysjohtaja Kristian Wahlbeck, kristian.wahlbeck@mieli.fi, puh. 0400 659 101

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Mielenterveyserot ovat Suomessa merkittäviä. Sosioekonomisten ryhmien mielenterveyserot ovat OECD-maiden suurimpia. Kansalaiset eivät ole yhdenvertaisessa asemassa palveluiden saatavuuden suhteen niin kauan kun palvelujen saatavuus mielenterveyden ongelmissa on heikompaa kuin saatavuus fyysisen terveyden ongelmissa.

MIELI Suomen Mielenterveys ry painottaa, että sote-uudistuksen toteutuksessa ohjelman painopiste tulee olla perusterveydenhuollon valmiudessa ehkäistä ja tehokkaasti hoitaa suurinta kansanterveyshaastettamme, mielenterveyden ongelmia.

Mielenterveyspalveluiden kipukohdat tällä hetkellä ovat heikko saatavuus perusterveydenhuollossa ja sen myötä riittävän varhaisten toimien puute. Peruspalvelujen heikkous johtaa erityispalveluiden kuormittumiseen, viivästyneeseen hoitoon pääsyyn ja ihmisten ongelmien monimutkaistumiseen varhaisen avun puuttuessa.

Kun suomalainen terveyskeskusjärjestelmä rakennettiin, fyysiset sairaudet olivat suurin kansanterveyshaaste. Nyt mielenterveyden ongelmat ovat työkyvyttömyyseläkkeiden tavallisin syy. Mielenterveysperusteiset sairauspoissaolot lisääntyvät voimakkaasti, ja joka kolmas sairauspäiväraha-kausi johtuu mielenterveyden ongelmista. Sairastavuuslukujen perusteella on selvää, että mielenterveyspalvelujen tulee olla sote-keskusten kehittämisen keskiössä.

Pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että mielenterveyspalveluja vahvistetaan perustason lähipalveluna. Lähtökohtaisesti MIELI ry katsoo, että järjestämistäsi vastuun siirtäminen sote-maakunnille luo vahvemmat hartiat järjestää mielenterveyspalveluja nykyistä paremmin, ja tuemme olennaisilta osin esitettyä järjestämisen uudistusta.

Kansalaisaloite terapiatakuusta keräsi yli 50 000 allekirjoitusta ja on eduskunnan käsittelyssä. Terapiatakuu toteuttaa terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (PALKO) suositusten, jonka mukaan vaikuttavaksi todetut psykoterapeuttiset hoidot kuuluvat mielenterveys- ja päihdehäiriöissä terveydenhuollon julkisesti rahoitettuun palveluvalikoimaan. Toteutuessaan takuu merkitsisi lyhyen psykoterapeuttisen hoitoon pääsyä neljän viikon sisällä siitä, kun perusterveydenhuollon ammattilainen on todennut hoidon tarpeen. Terapiatakuu kattaa aloitteen mukaan suunnitelmallisen ja tavoitteellisen lyhyen psykoterapeuttisen hoidon, jonka enimmäispituus on 20 hoitokertaa. Jos potilas tarvitsee pidempää terapiaa, hänet ohjataan erikoissairaanhoidon arvioitavaksi. Varhain toteutettu hoito on tehokkain ja säästää yhteiskunnan varoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamisessa tulee huomioida myös terapiatakuun vaatimat lakimuutokset mielenterveyslakiin ja terveydenhuoltolakiin.

Sote-järjestämislain yhteiskunnallisesti vastuullinen toimeenpano edellyttää muutoksia myös lakiin julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista. Sote-maakunnille tulee antaa mahdollisuus sulkea kansainväliset suuryritykset sosiaali- ja terveysalan kilpailutusten ulkopuolelle. Euroopan unionin julkisia hankintoja säätelevä hankintadirektiivi antaa tähän mahdollisuuden. Sosiaali- ja terveyspalveluiden alistaminen mekaaniselle sääntelylle tai markkinatalouden ehdoille on Suomessa johtanut laadun heikkenemiseen. EU:n hankintadirektiivissä on kuitenkin välineitä, joiden avulla hankintaviranomainen voi huolehtia sosiaali- ja terveyspalveluiden laadusta. EU-direktiivin artiklaa 77 antaa hankintaviranomaisille mahdollisuuden sulkea voittoa tavoittelevat yritykset sosiaali- ja terveyspalveluiden kilpailutuksen ulkopuolelle. Järjestöjen osuus sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutuotannosta on jatkuvasti vähentynyt, koska veroparatiiseja ja aggressiivista versosuunnittelua hyödyntävät kansainväliset terveysalan suuryritykset saavat kilpailutuksessa suhteettoman suuren edun jo sen vuoksi, että ne maksavat vähemmän veroja kuin järjestölähtöiset palveluntuottajat.

Sote-maakunta vastaa myös mielenterveyskuntoutujien arjen palvelutarpeen järjestämisestä, kuten tuesta jokapäiväisestä elämästä selviytymiseen, psykiatrian asumispalveluista tai kuntouttavien työpalveluista. Valtaosa psykiatrian asumispalveluista on yksityisten palveluntuottajien tuottamia ja hankittaneen jatkossakin ostopalveluna. MIELI ry painottaa että pitkäaikaisen tuen hankinnoissa toistuva kilpailuttaminen luo rakenteelliset esteet vuorovaikutukseen, kommunikaatioon ja yhteistyöhön kyvykkään henkilöstön pysyvyydelle. Sote-maakuntien tulee hankkia mielenterveyskuntoutujien elämälle välttämättömiä palveluja tavalla joka täyttää perustuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen vaatimuksia palvelun käyttäjän oikeussuojasta. Nykymuotoinen ensisijaisesti hintaa painottava kilpailuttaminen on vastoin YK:n yleissopimusta vammaisten henkilöiden oikeuksista. YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen 13 artiklan mukaan sopijavaltiot varmistavat oikeussuojan saavutettavuuden. Tällä hetkellä hankintalain mukaisissa hankintamenettelyissä mielenterveyskuntoutujilta puuttuvat perustuslain ja YK:n vammaisten henkilöiden koskevan yleissopimuksen mukaiset oikeussuojakeinot. Markkinaoikeus on hylännyt palveluja käyttävien henkilöiden tekemät valitushakemukset heille tehdyistä hankinnoista, ”koska he eivät ole hankintalain mukaisia asianosaisia”.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

MIELUI ry pitää hyvänä, että sote-maakuntahallitus veloitetaan asettamaan nuorisovaltuusto sekä vanhus- ja vammaisneuvostot. Lisäksi MIELI ry esittää, että jokaisessa sote-maakunnassa tulisi olla virallinen yhteistyöelin sote-maakunnan ja järjestöjen yhteistyölle. Näiden toimielinten tehtävät ja asema on määriteltävä siten, että ne aidosti lisäävät ihmisten vaikuttamismahdollisuuksia ja osallisuutta.

Järjestöillä on sote-maakunnissa merkittävä asema asukkaiden osallisuuden ja vaikuttamismahdollisuuksien vahvistamisessa ja se tulee huomioida lakiesityskokonaisuudessa. Monilla sote-järjestöillä on tärkeä tehtävä edustaa myös sellaisia, heikommassa asemassa olevia väestöryhmiä, joiden ääni muutoin jää yhteiskunnallisessa osallistumisessa kuulumattomiin. Sote-maakunnan tulee huomioida kansalaisjärjestöjen merkitys kaikessa toiminnassaan.

Järjestöjen merkitystä asukkaiden osallisuuden kanavana ja osallisuuden organisoijana ei tunnisteta riittävästi esityksessä. On ongelmallista, että sen enempää sote-maakunnalla kuin kunnallakaan ei ole lakisääteistä velvollisuutta järjestöyhteistyön toimielimen perustamiselle. Osallistumista käsittelevissä säännöskohtaisissa perusteluissa tunnistetaan järjestöjen rooli erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien edustajina, joiden ääni ei muuten kuulu yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Kuitenkaan järjestöille ei osoiteta tämän äänen kanavoimiseksi keinoja tai paikkaa sote-maakunnan tarjoamissa osallistumisen ja vaikuttamisen keinoissa eikä järjestöjen

toimintaedellytysten tuesta säädetä velvoittavasti. Esitämme 29 pykälään lisäystä järjestöneuvottelukunnan perustamisesta järjestöjen ja sote-maakunnan yhteiseksi toimielimeksi.

MIELI ry pitää tärkeänä, että sote-maakunnan palveluiden suunnittelussa ja toteutuksessa kuullaan nykyistä enemmän palvelunkäyttäjiä. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen käyttäjiä ei tällä hetkellä riittävästi osallisteta palvelujensa suunnitteluun, toimeenpanoon tai arviointiin. Tulisi velvoittaa palvelujen tuottajia osallistamaan kokemusasiantuntijoita suunnitteluun, päätöksentekoon ja palvelujen arviointiin. Esimerkiksi psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa on erittäin hyviä kokemuksia kokemusasiantuntijoiden osallistamisesta päätöksentekoon ja johtoryhmien työskentelyyn.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

ei kantaa

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei kantaa

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

ei pääosin [Mielenterveys- ja päihdepalvelujen käyttäjiä ei tällä hetkellä riittävästi osallisteta palvelujensa suunnitteluun, toimeenpanoon tai arviointiin. Pykälää voisi terävöittää, ja velvoittaa palvelujen tuottajia osallistamaan kokemusasiantuntijoita suunnitteluun, päätöksentekoon ja palvelujen arviointiin. Esimerkiksi psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa on erittäin hyviä kokemuksia kokemusasiantuntijoiden osallistamisesta päätöksentekoon ja johtoryhmien työskentelyyn. Järjestöjen merkitystä asukkaiden osallisuuden kanavana ja osallisuuden organisoijana ei tunnisteta riittävästi esityksessä. On ongelmallista, että sen enempää sote-maakunnalla kuin kunnallakaan ei ole lakisääteistä velvollisuutta järjestöyhteistyön toimielimen perustamiselle. Osallistumista käsittelevissä säännöskohtaisissa perusteluissa tunnistetaan järjestöjen rooli erityisesti heikommassa asemassa olevien väestöryhmien edustajina, joiden ääni ei muuten kuulu yhteiskunnallisessa osallistumisessa. Kuitenkaan järjestöille ei osoiteta tämän äänen kanavoimiseksi keinoja tai paikkaa sote-maakunnan tarjoamissa osallistumisen ja vaikuttamisen keinoissa eikä järjestöjen toimintaedellytysten tuesta säädetä velvoittavasti. Esitämme 32 pykälään lisäystä järjestöneuvottelukunnan perustamisesta järjestöjen ja sote-maakunnan yhteiseksi toimielimeksi.]

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei kantaa

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

29 §. Esitämme 2. momentin kohdan 6 uutta muotoilua: tukemalla asukkaiden, järjestöjen, ja muiden yhteisöjen oma-aloitteista asioiden suunnittelua, valmistelua ja toimintaa.

Esitämme lisäksi lisäyksen: Palvelujen käyttäjien tulee olla edustettuina sote-maakunnan toimielimissä ja palvelutuotannon johtelimityksissä, riippumatta siitä tapahtuuko palvelutuotanto sote-maakunnan toimesta tai ostopalveluna.

32§ Esitämme lisäyksen: Lisäksi jokaisessa sote-maakunnassa tulisi olla virallinen yhteistyöelin sote-maakunnan ja järjestöjen yhteistyölle. Sote-maakunnan on kuultava vaikuttamistoimielimiä, ja otettava niiden kanta huomioon strategisessa päätöksenteossään koskien sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

kyllä pääosin [Järjestöjen rooli hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä ja sote-palvelujen tuottajana jää vaille riittävää huomiota esityksessä. Järjestöjen palvelut, vertaistuki, ohjaus ja neuvonta sekä monipuolinen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen menetelmäosaaminen ja asiantuntijuus tulee nähdä kiinteänä osana sosiaali- ja terveydenhuollon kokonaisuutta, josta sote-maakunta vastaa.]

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

kyllä pääosin [Mielenterveyspalveluiden kipukohdat tällä hetkellä ovat heikko saatavuus perusterveydenhuollossa ja sen myötä riittävän varhaisten toimien puute. Peruspalvelujen heikkous johtaa erityispalveluiden kuormittumiseen, viivästyneeseen hoitoon pääsyyn ja ihmisten ongelmien monimutkaistumiseen varhaisen avun puuttuessa. Mielenterveyserot ovat Suomessa merkittäviä. Sosioekonomisten ryhmien mielenterveyserot ovat OECD-maiden suurimpia. Kansalaiset eivät ole yhdenvertaisessa asemassa palveluiden saatavuuden suhteen niin kauan kun palvelujen saatavuus mielenterveyden ongelmassa on heikompaa kuin saatavuus fyysisen terveyden ongelmassa. Pidämme ensiarvoisen tärkeänä, että mielenterveyspalveluja vahvistetaan perustason lähipalveluna. Lähtökohtaisesti MIELI ry katsoo, että järjestämisvastuun siirtäminen sote-maakunnille luo vahvemmat hartiat järjestää mielenterveyspalveluja nykyistä paremmin, ja tuemme olennaisilta osin esitettyä järjestämisen uudistusta.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Suomalaisten mielenterveyden vahvistamisen kannalta on olennaisen tärkeää luoda osana sote-uudistusta selkeä ja johdonmukainen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kokonaisuus. Nykyisessä esityksessä tämä kokonaisuus uhkaa pirstaloitua. On kannatettavaa, että vastuu palveluketjuista ja palvelukokonaisuuksista on sote-maakunnalla. Sote-maakunnilla ei kuitenkaan ole riittäviä edellytyksiä ehyiden palveluketjujen rakentamiselle, koska hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, joka esityksessä asemoituu osaksi sosiaali- ja terveydenhuoltoa, jää liian irralliseksi sote-palvelujen kokonaisuudesta eikä sitä osoiteta riittävän johdonmukaisesti kokonaisuutena sote-maakunnan vastuulle. Vaikuttava ja kattava palveluketju sisältää elementit hyvinvoinnin ja terveyden edistämisestä varhaiseen tunnistamiseen ja tukeen, perustason ja edelleen erikoistason palveluihin. Usein myös erikoistason palvelujen piirissä olevat asiakkaat ja potilaat hyötyvät hyvinvointia ja terveyttä edistävästä toiminnasta, jolloin yhteys erikoistason palveluista edistävään toimintaan tulee olla selkeä. Sote-maakuntien vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä on selkeytettävä ja laajennettava.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuun toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä [MIELI ry pitää kannatettavana että myös opiskeluhoito kokonaisuudessaan kuuluu sote-maakunnan järjestämisvastuuseen. Pidämme tärkeänä että opiskeluhoitopalvelut järjestettäisiin yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

kyllä pääosin

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

kyllä [Pidämme tärkeänä että opiskeluhoitopalvelut järjestettäisiin yhtenä toiminnallisena kokonaisuutena.]

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei kantaa

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

6 §.

6 § ja 7 §

Selkeyden vuoksi pykälät 6 ja 7 tulisi kirjoittaa symmetrisemmin. Nyt kuntien ja sote-maakuntien toisiaan täydentävät tehtävät on kirjoitettu eri järjestyksessä, mikä vaikeuttaa kunnan ja sote-maakunnan vastuiden tarkastelua.

Lakiesityksessä myönteistä on se, että sekä kuntien että sote-maakuntien tehtäväksi asetetaan päätösten hyvinvointi- ja terveysvaikutusten arviointi (6 § ja 7 §).

Esityksessä merkittävä ongelma on se, että vastuu hyvinvoinnin edistämisestä määritellään ensisijaisesti kunnille. Merkittävä osa hyte-työstä tapahtuu kuitenkin sote-palveluiden sisällä, rinnalla tai niiden yhdyspinnassa. Näitä toimintoja ei voi jättää ensisijaisesti kunnan vastuulle, koska ne liittyvät läheisesti sote-maakunnan vastuulla oleviin sote-palveluihin. Esitystä on muutettava siten, että hyte-työn vastuut ovat jaettu kuntien ja maakuntien kesken niin, että ensisijainen vastuu sote-palveluiden yhdyspinnassa olevasta hyte-työstä on sote-maakunnilla.

Lakiesitys määrittää ylipäänsä sote-maakunnan hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnitteluvastuun palveluiden järjestämisen ja tuottamisen näkökulmista. Tämä on liian kapea näkökulma, kun kunnista siirtyy järjestämisvastuun mukana osaamista sote-maakuntaan eikä kuntiin jää riittävää osaamista laajemman hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelemiseksi ja toteuttamiseksi. Vaarana on, että edistävän ja ehkäisevän mielenterveystyön osaaminen ja asiantuntemus ohenevat kunnissa, ja että kunnissa ei osata ottaa käyttöön vaikuttavia toimia

mielenterveyden edistämiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon ulkopuolella, esimerkiksi varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa, liikuntatoimessa ja kaupunkisuunnittelussa.

Edistävä ja ehkäisevä mielenterveystyö on aina vaikuttavampaa ja kustannustehokkaampaa kuin korjaava työ ja hoito, minkä vuoksi on välttämätöntä huolehtia siitä, että kunnat varaavat siihen riittävästi resursseja ja osaamista. Sote-maakuntien vastuuta hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä on laajennettava lakiluonnoksessa esitetystä alueellisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteiden ja niitä tukevien toimenpiteiden suunnittelemiseen yhteistyössä alueen kuntien sekä muiden sote-maakunnassa toimivien julkisten toimijoiden, yleishyödyllisten yhteisöjen ja yksityisten yritysten kanssa.

On hyvä, että sekä kunnan että sote-maakunnan tehtäviksi esitetään hyvinvointisuunnitelman ja -kertomuksen laatiminen. Niissä tulisi kuitenkin olla joko liitteenä tai varsinaisessa päätöksessä lista toimiviksi havaituista hyte-toimista. Suuri osa näistä menetelmistä, käytänteistä tai toiminnoista on nykyisin järjestölähtöisiä. Sote-maakuntien rakenteista on säädettävä siten, että hyte-työn vastuutahojen joukossa on oltava yhteistyötoimielin, jossa ovat edustettuna hyte-työtä tekeviä järjestöjä.

Lakiluonnoksen mukaan (7 §) sote-maakunnan olisi myös osaltaan mahdollisuuksiensa mukaan edistettävä järjestöjen toimintaedellytyksiä hyvinvoinnin ja terveyden edistämässä. On huomioitava, että tällä hetkellä kunnat merkittävässä määrin avustavat järjestöjen tuottamia yleishyödyllisiä palveluja (esim. kriisikeskukset ja klubitalot). Sote-maakunnalle tulee luoda vastaava avustusmekanismi, ja sote-maakuntiin tulee olla viranhaltija tai yksikkö, joka valmistelee järjestöavustukset.

Lakiluonnoksen 7§ tulee järjestöjen toimintaedellytyksiä muuttaa sote-maakuntia velvoittavampaan suuntaan ja esitämme sanojen ”mahdollisuuksien mukaan” poistamista 7§ viimeisestä lauseesta.

MIELI ry esittää, että pykälän 6 ensimmäiseen momenttiin lisätään seuraava teksti: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu sekä kunnan että sote-maakunnan tehtäviin. Kunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä niiltä osin, kun työ tai kunnan antama tuki kytkeytyy kunnalle kuuluviin tehtäviin tai kunnan ja kuntalaisten yleiseen elinvoimaisuuteen.

MIELI ry esittää, että pykälän 7 ensimmäiseen momenttiin lisätään: Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kuuluu sekä kunnan että sote-maakunnan tehtäviin. Sote-maakunnalla on ensisijainen vastuu hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä niiltä osin, kun tämä työ tai sote-maakunnan antama tuki kytkeytyy sosiaali- ja terveystalviin.

JA

Lisätään ensimmäisen momenttiin: Lisäksi sote-maakunnan on määriteltävä tavoitteita tukevat toimenpiteet ja vastuutahot, joista ainakin yhden on oltava toimielin, jossa hyvinvointia ja terveyttä edistävillä järjestöillä on monipuolinen edustus.

JA

Lisätään ensimmäiseen momenttiin: Sote-maakunnan on valmisteltava omalta osaltaan valtuustolleen valtuustokausittainen alueellinen hyvinvointikertomus ja –suunnitelma väestön hyvinvoinnista, terveydestä ja niihin vaikuttavista ja toteutetuista toimenpiteistä sekä asetettava alueellisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen tavoitteet ja määriteltävät tavoitteita tukevat toimenpiteet.

Kaikkiin 4 luvun sote-maakuntaa velvoittaviin tiedolla johtamisen pykäliin 22, 24, 27, 28, 29 ja 30 lisätään maakunnan oma hyte-työ.

22 §

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain luonnoksen 22 §:ssä esitetään, että sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta, jonka valtioneuvosto asettaa neljäksi vuodeksi kerrallaan. Neuvottelukunnassa on sote-maakuntien sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden sote-maakuntien tehtävien vastaavien ministeriöiden edustus. Neuvottelukunnan tehtävistä, kokoonpanosta ja jaostoista voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Neuvottelukunnan tehtävät ovat laajat, ja niihin sisältyy mm. ennakoita, seurata ja arvioida väestön hyvinvoinnin ja terveyden väestöryhmittäistä kehitystä, edistää sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallista tavoitteiden toteutumista sekä käsitellä sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita sekä muun sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistarpeita. Järjestämislaissa (2 §) on määritelty, että sosiaali- ja terveydenhuollolla tarkoitetaan tässä laissa myös hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä.

Sosiaali- ja terveysalan järjestöillä on keskeinen rooli kuntien ja tulevien sote-maakuntien kumppanina hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kehittämistyössä ja käytännön toiminnassa. Monet sosiaali- ja terveysalan järjestöt tuottavat myös palveluja, jotka muodostavat olennaisen osan erityisesti ennalta ehkäiseviä tai varhaisen tuen palveluja. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestöt tuntevat usein erityisen hyvin julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon heikot kohdat ja väliinpuotoamisen mahdollisuudet sekä edustavat palvelujen käyttäjän ääntä. On välttämätöntä, että sosiaali- ja terveysalan järjestöillä olisi vähintään näitä kahta näkökulmaa sosiaali- ja terveydenhuoltoon tuovaa edustajaa sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnassa.

Osa sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnalle asetettavista tehtävistä, kuten yhteistyöalueiden sisäinen työnjako ja yhteistyö, ovat luontevammin sote-maakuntien ja ministeriöiden tehtäväkenttää. Tällaisia tehtäviä voitaisiin antaa neuvottelukuntaa suppeamman jaoston työstettäväksi.

MIELI ry esittää lisättäväksi sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukuntaa koskevan pykälän 22 momenttiin 2 seuraavan: Neuvottelukunnassa on sote-maakuntien, sosiaali- ja terveysalan järjestöjen sekä sosiaali- ja terveysministeriön ja muiden sote-maakuntien tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus.

39 §. Sote-maakunnan ohjaus- ja valvontavelvollisuus

Sote-maakunnan olisi valvottava järjestämistänsä puitteissa yksityisen palveluntuottajan antamaa psykoterapiapalvelua siten, että sote-maakunta voi varmistua, että palvelut vastaavat sisällöltään, laadultaan ja määrältään sitä, mitä sote-maakunta on ostopalvelusopimuksessa edellyttänyt.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Sote-uudistuksen toteutuksessa on tärkeää ottaa huomioon sosiaali- ja terveysjärjestöjen toteuttamat järjestölähtöiset apu- ja toimintamuodot, jotka tarjoavat tutkitusti osallisuutta ja vahvistavat työ- ja toimintakykyä, sekä järjestöjen asiantuntijarooli sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sote-maakuntia ja kuntia tulee velvoittaa tunnistamaan ja turvaamaan järjestölähtöiset apu- ja toimintamuodot alueellaan. Järjestölähtöisen palvelutuotannon säilyminen tulee taata tekemällä tarvittavat muutokset myös hankintalakiin.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

ei kantaa

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

ei kantaa

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

ei kantaa

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

ei kantaa

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

ei kantaa

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain

omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

ei kantaa

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensaatiosäätely hyväksyttävä?

ei kantaa

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

ei kantaa

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

ei kantaa

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

-

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannelta vuodelta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnalla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

ei kantaa

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

kyllä pääosin [Valtioneuvoston asetus sote-maakuntien rahoituksesta: Sote-maakuntien toimintaa ja voimavaroja kuvaavista tulosta kuvaavista indikaattoreista puuttuu mielenterveyspalvelujen toimintaa ja voimavaroja kuvaava mittari.]

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

ei kantaa

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

ei kantaa

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

ei kantaa

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Valtioneuvoston asetus sote-maakuntien rahoituksesta

6 §. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen indikaattorit ja niiden painokertoimet

MIELI ry esittää, että indikaattoreihin sisällytetään "Tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon tarkkailulähetteellä siirtyneet 18 vuotta täyttäneet / 1 000 vastaavan ikäistä" sekä "Tahdosta riippumattomaan psykiatriseen hoitoon tarkkailulähetteellä siirtyneet 0–17-vuotiaat / 1 000 vastaavan ikäistä" samalla painokertoimella kuin muutkin indikaattorit (0,0625). Nämä indikaattorit sisältyvät myös Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) KUVA-indikaattoreihin, ja ne kuvaavat vapaaehtoisen mielenterveyspalvelujärjestelmän toimivuutta. MIELI ry:n esittämät indikaattorit sisältyvät myös helmikuussa 2020 valmistuneelle kansalliselle mielenterveysstrategialle ehdotettuihin seurantaindikaattoreihin.

MIELI ry esittää, että sote-maakuntien toiminnan tulosta kuvaaviin indikaattoreihin sisällytetään "Itsemurhakuolemien lukumäärä sote-maakunnan alueella." Tämä saadaan ajantasaisesti oikeuslääkinnän tietojärjestelmästä ja sisältyy myös helmikuussa 2020 valmistuneelle itsemurhien ehkäisyohjelmalle ehdotettuihin seurantaindikaattoreihin.

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

-

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

54. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 29 ja 30 §)?

ei kantaa

55. Ovatko valtionosuuskriteerit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta)?

kyllä pääosin

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Valtioneuvoston asetus kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta

3 §. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet

MIELI ry esittää, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosaa määriteltäessä käytettäviin kunnan toimintaa kuvaaviin indikaattoreihin lisätään seuraava: "Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastamisen raportti sisältää osion, joka käsittelee mielenterveyden edistämisen

toteutumista koulu yhteisössä.” Indikaattori voidaan todentaa tarkastusraportilla samoin kuin indikaattoreihin jo nyt sisältyvä peruskoulujen terveellisuuden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastaminen kolmen vuoden välein.

Kunnan toiminnan tulosta kuvaavista indikaattoreista puuttuu niin ikään mielenterveyden indikaattori. MIELI ry esittää, että indikaattoreihin lisätään myönteisen mielenterveyden mittarina “Warwick-Edinburgh mental well-being scale (WEMWBS), 8. ja 9. luokan oppilaiden keskiarvo.” Tieto saadaan Terveiden ja hyvinvoinnin laitoksen (THL) kouluterveyskyselyn oppilaille tehtävistä kysymyksistä samoin kuin esitykseen sisältyvät indikaattorit 1 a) ja 1 b). MIELI ry:n esittämä indikaattori sisältyy myös helmikuussa 2020 valmistuneelle kansalliselle mielenterveysstrategialle ehdotettuihin seurantaindikaattoreihin.

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

-

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

ei kantaa

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

ei kantaa

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

ei kantaa

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

ei kantaa

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

ei kantaa

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

ei kantaa

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

Laki oppilas- ja opiskelijahuoltolain muuttamisesta

Lakiehdotuksen mukaan sote-maakunta, jonka alueella oppilaitos sijaitsee vastaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalvelujen järjestämisestä alueellaan sijaitsevien oppilaitosten opiskelijoille heidän kotipaikastaan riippumatta. Koko oppilashuollon ammattilaisten saaminen yhteen sekä koulukuraattorien ja -psykologien siirtyminen sosiaali- ja terveydenhuoltoon tukisi yhtenäisten palvelupolkujen syntymistä varsinkin enemmän tukea tarvitseville lapsille ja nuorille. Sosiaali- ja terveydenhuollon antama asiantuntijatuki opiskeluhuollolle mahdollistaisi vaikuttavien

psykososiaalisten työmenetelmien ja lyhytterapioiden toteuttamisen osana opiskeluhoiltoa. Lakiesitys lisäisi hoidollisten palvelujen saatavuutta lasten ja nuorten arjessa kouluissa ja täten lyhentäisi jonoja nuorisopsykiatriseen erikoissairaanhoidon.

MIELI pitää esitettyä muutosta kannatettava. Siirtämällä koulupsykologit ja –kuraattorit sote-maakuntaan voidaan todennäköisesti parhaiten vähentää lasten ja nuorten mielenterveyspalvelujen pirstaleisuutta, tarjota palvelukokonaisuuksia ja toteuttaa terapiatakuu. On tunnistettava riski että siirto heikentää yhteistyötä muun koulu yhteisön kanssa ja huolehdittava siitä että lähipalvelut jatkuvat kouluissa hyvässä yhteistyössä kuntien kanssa.

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

ei kantaa

73. Pidätkö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

ei kantaa

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

ei kantaa

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

ei kantaa

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

MIELI ry yhtyy pääosin vaikuttavuusarviointiin. Hyvin suunnitellut ja toimivat rakenteet mielenterveyden edistämistyössä sekä järjestöjen toteuttamat palvelut muodostavat asiakkaan kannalta yhtenäisen mielenterveyden edistämisen ja päihdehaittojen ennaltaehkäisyn tuen ja palvelujen kokonaisuuden. Pidämme siksi tärkeänä, että sote-maakuntiin perustetaan järjestöneuvottelukuntia sote-maakunnan ja järjestöjen palvelujen yhteensovittamiseksi.

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

ei kantaa

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

Kansalaisaloite terapiatakuusta keräsi yli 50 000 allekirjoitusta ja on eduskunnan käsittelyssä. Terapiatakuu toteuttaa terveydenhuollon palveluvalikoimaneuvoston (PALKO) suosituksen, jonka mukaan vaikuttavaksi todetut psykoterapeuttiset hoidot kuuluvat mielenterveys- ja päihdehäiriöissä terveydenhuollon julkisesti rahoitettuun palveluvalikoimaan. Toteutuessaan takuu merkitsisi lyhyeen psykoterapeuttisen hoitoon pääsyä neljän viikon sisällä siitä, kun perusterveydenhuollon ammattilainen on todennut hoidon tarpeen. Terapiatakuu kattaa aloitteen mukaan suunnitelmallisen ja tavoitteellisen lyhyen psykoterapeuttisen hoidon, jonka enimmäispituus on 20 hoitokertaa. Jos potilas tarvitsee pidempää terapiaa, hänet ohjataan erikoissairaanhoidon arvioitavaksi. Varhain toteutettu hoito on tehokkain ja säästää yhteiskunnan varoja. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistamisessa tulee huomioida myös terapiatakuun vaatimat lakimuutokset mielenterveyslakiin ja terveydenhuoltolakiin.

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistuksen alueelliseen toteutukseen?

viestintä ja osallisuus

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen ”sote-maakunta” korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

-

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Aalto-Matturi Sari

Wahlbeck Kristian
MIELI Suomen Mielenterveys ry